

УДК 316.46:32

Рожницька Тетяна,*Національний університет «Острозька академія»
(м. Острог, Україна)***ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАНІПУЛЯТИВНИХ
СТРАТЕГІЙ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ**

У тезах проаналізовано головну функцію політичного дискурсу; досліджено основні комунікативні стратегії й тактики; наведено класифікацію й приклади стратегій здійснення мовленнєвої маніпуляції в американському політичному дискурсі.

Ключові слова: мовленнєва маніпуляція, комунікативні стратегії, комунікативні тактики, політичний дискурс.

В тезисах представлено главную функцию политического дискурса; проанализировано основные коммуникативные стратегии и тактики; приведена классификация и примеры стратегий реализации речевой манипуляции в американском политическом дискурсе.

Ключевые слова: речевая манипуляция, коммуникативные стратегии, коммуникативные тактики, политический дискурс.

The research deals with the main function of political discourse. Realisation of the main communicative strategies and tactics. Linguistic manipulation in American political discourse is revealed through the study of strategies of linguistic manipulation.

Key words: linguistic manipulation, communicative strategy, communicative tactic, political discourse.

Політичний дискурс – це явище, з яким ми зіштовхуємося щоденно. Боротьба за владу є основною темою й рушійним мотивом цієї сфери спілкування. Однією з найважливіших функцій політичного дискурсу, як зазначає В. Павлуцька, є функція переконання [1]. Досить часто цим користуються політичні лідери,

використовуючи в дискусіях ті чи інші види маніпулятивних прийомів або «хитрощів» з метою підтримання відповідного іміджу.

Мета нашого дослідження – теоретично вивчити особливості маніпулятивних стратегій і тактик у політичному дискурсі. Об'єктом дослідження є промови президента США Б. Обами. Завдання дослідження: розглянути головну функцію політичного дискурсу, проаналізувати маніпулятивні стратегії й тактики реалізації їх у політичному дискурсі.

Стратегія – це довгостроковий, послідовний, конструктивний, раціональний, підкріплений ідеологією, стійкий до невизначеності умов середовища план, який супроводжується постійним аналізом і моніторингом у процесі його реалізації та спрямований із певною метою на досягнення успіху в кінцевому результаті [5].

Тактика – це «конкретний мовленнєвий хід (крок, поворот, етап) у процесі здійснення мовної стратегії» [2], представляючи «одну або кілька дій, що сприяють реалізації стратегії» [4]. Тактика співвідноситься з певним етапом у здійсненні стратегії і спрямована на реалізацію окремої комунікативної задачі.

Досить актуальним виявляється видовий поділ стратегій політичного дискурсу, який запропонувала О. Яшенкова. Вона виділяє такі основні стратегії політичного дискурсу: самопрезентації, агітаційна, формування емоційного контролю, інформаційно-інтерпретаційна, аргументативна, маніпулювання, дискредитації, нападу, самозахисту [3]. Потрібно пам'ятати, що в сучасній лінгвістиці не існує єдиного підходу до визначення стратегій і тактик мовної маніпуляції. Стратегія вживання ідентифікаційних формул. Ця стратегія включає широковживані мовні звороти, для того щоб спонукати адресата ототожнювати себе з мовцем, його позицією, партією, викликати відчуття причетності, спільності тощо. *Tonight this chamber speaks with one voice to the people we represent: It is you, our citizens, who make the state of our union strong* [6].

Стратегія подання суб'єктивної думки у формі об'єктивного факту або істини. Однією з головних особливостей поданої стратегії є використання слів-епістеміків. Наприклад: знати, розуміти, як відомо, як ми всі знаємо; немає сумніву в тому, що саме такі слова і фрази надають висловлюванню характер безумовної істи-

ни, яка не підлягає сумніву: *We know where to start. The best measure of opportunity is access to a good job...The good news is, we know how to do it...Of course, it's not enough to train today's workforce. We also have to prepare tomorrow's workforce, by guaranteeing every child access to a world-class education...* [6]. Стратегія покликання на авторитет є досить близькою до попередніх стратегій, у яких авторитетна або популярна особистість пропонує подивитися на проблему зі своєї власної точки зору. Використання цієї стратегії знімає з аудиторії будь-яке навантаження щодо прийняття рішення, оскільки висновки вже зроблені більш компетентною людиною, але в той же час політик знімає з себе всю відповідальність за вибір аудиторії через те, що він лише покликався на чиясь думку: *And I wouldn't be the man I am today without the woman who agreed to marry me 20 years ago. (Cheers, applause.) Let me say this publicly. Michelle, I have never loved you more* [7].

Стратегія вираження «похвали» адресату: *I want to thank every American who participated in this election.* Усім зрозуміло, що можна досить легко завоювати прихильність аудиторії, коли ти користуєшся піднесеною, повною захоплення й похвали промовою на адресу слухача, особливо в умовах великої кількості слухачів. Стратегія підкреслення значущості й істинності ідей. Реалізація стратегії відбувається за допомогою вживання риторичних запитань, іронії, спрямованої проти опонента або супротивника. Саме за допомогою безглузвих запитань, відповідь на які є передбачувана, політик намагається виділити важливість власних ідей. *The question for everyone in this chamber, running through every decision we make this year, is whether we are going to help or hinder this progress* [8].

Стратегія мобілізації й демобілізації громадської думки. За умов першої стратегії політичні події уявляються цілком драматично, оскільки є необхідність негайних і рішучих дій. За умов другої стратегії стан справ є не настільки драматичним, отже політик вимагає терпіння й спокою від суспільства. При першій стратегії здебільшого використовують негативно-оцінні слова, вирази, метафори, «шукає винних». Друга – використовує евфемізми не шукаючи «відповідальних» за те, що відбувається:

We want our children to live in an America that isn't burdened by debt, that isn't weakened up by inequality, that isn't threatened by the destructive power of a warming planet [9].

У ході дослідження ми дійшли висновку, що головною особливістю політичного дискурсу політика є використання технологій впливу на свідомість реципієнта, які мають акцент на емоційний складник. Політична промова – це наперед підготовлений виступ, який дозволяє політику ідентифікувати себе з аудиторією й викликати почуття спільності. Це означає, що промова має чітко сформульоване завдання й визначену мету, усвідомлений вибір вербальних і невербальних засобів.

Література:

1. Иссерс О. С. Что говорят политики, чтобы нравиться своему народу / О. С. Иссерс // Вестник Омск. ун-та. – Вып. 1. – Омск, 1996. – С. 71–74.
2. Павлуцька В.О. Політичний дискурс: особливості та функції / В.О. Павлуцька // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 39. Філологічні науки. – Житомир, 2008. – С.220–221.
3. Сковородников А. П. О необходимости размежування понятия «риторичний прийом», «стилістична фігура», «мовна тактика», «мовний жанр» в практиці термінологічної лексикографії / А.П. Сковородников // Риторика. Лінгвістика: зб. статей. – Смоленськ : СДПУ, 2004. – Вип. 5. – С. 5–11.
4. Стратегія [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Стратегія>
5. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації. Навчальний посібник / О.В. Яшенкова. – К.: Видавничий центр «Академія», 2010. – 312 с.
6. Barack Obama, Second Presidential Election Victory Speech [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.americanrhetoric.com/speeches/barackobama/victoryspeech.htm>
7. Barack Obama, Fifth Presidential State of the Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.americanrhetoric.com/speeches/stateoftheunion2014.htm>
8. Obama's re-election speech [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/news/world-20236369>
9. State of the Union 2014 Address: FULL TEXT [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://abcnews.go.com/Politics/state-union-2014-excerpts/story?id=22269708>